

Triglav. Ker so prehodili vertikalo prvi, naj bodo zapisani, v vzpodbudo nam, ki name-
ravamo na isto pot: predsednik SPD Trst Pino Rudež, Rudi Jugovič, imenovan »tram-
vaj«, brata Tul, Igor in Ivo in Sandra Pertot iz Barkovelj.

Nič manj kot utrjena transverzala ali Himalaja zasluži planinsko pozornost in našo
resnično zavzetost prezrta zamejska vertikala. Domovina je ena ...

FRANCETOVE SKICE IZPOD MOUNT EVERESTA

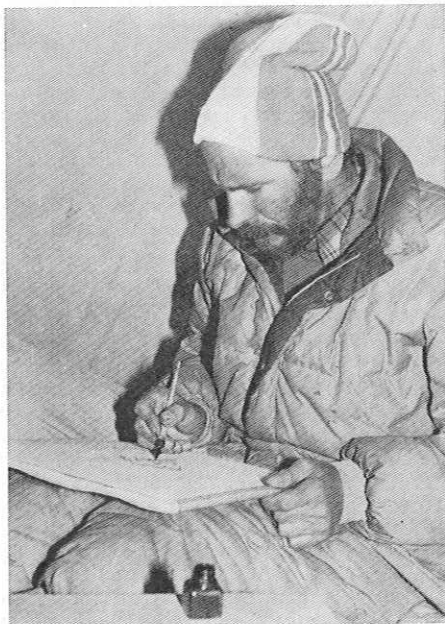
MARIJAN KRIŠELJ

Franc Novinc, akademski slikar iz Godešiča pri Škofji Loki, je trenutno eden izmed redkih slikarjev pri nas, ki se je s svojim čopičem podal tako visoko, kot je visoko ledenik Khumbu pod najvišjo goro sveta, pod Mount Everestom. Eden redkih pravim zato, ker je doslej le še eden, ki je storil podobno dejanje, morda še bolj drzno in predvsem še bolj alpinistično. To je bil Danilo Cedičnik-Den, ki je s svojim slikarskim darom preplezal prenekatero oviro v Himalaji in se soočil celo z — Makalujem. In kako se je Franc Novinc našel na tej poti, ki te pripelje naravnost pod mogočno ostenje te velike gore?

»Preprosto. Zgolj ena sama velika želja je bila to, želja, da bi videl to pokrajno, ki sem jo poznal doslej zgolj iz knjig in za katero sem vedel, da je neokrnjena, da v njej ne bom našel počitniških hišic niti ne žičnic in nič takega, da bi me spominjalo na človekovo udobje ...«

Pravzaprav je bila ta želja vedno obrobljena tudi z gorami, pod katerim se je France rodil in pod katerimi so nastale njegove prve slike gorske krajine, ki jo je vedno postavljaval v okvir osrednjega zanimanja ...

In tako je prišel najprej prek knjig, potem pa tudi v resnici do himalajske pokrajine, do še »nepredelane lepote«, do novih dimenzij, ki vplivajo na človeka v še neznanem obsegu, v neznani moči, na njegovo majhnost, minljivost; ko zasvojijo do zadnjega vlakna, tistega, ki stoji pod njim s svojo mogočnostjo ...

Franc Novinc

Foto Matjaž Culiberg

»Še zdaj, ko pripravljam razstavo, se vračam v mislih prav vsak dan tja, nazaj, da bi dopolnil v mislih to ali ono doživetvo podrobnost... To veliko doživetje v meni ni popustilo; prinesel sem ga izpod Himalaje in zdaj mi uravnava vsakdanje življenje, pa tudi čopič... Včasih se temu čudim. Čeprav je ta narava barvno skromna, je po drugi plati neizmerno groba... Tako bi človek mislil, kako malo vtisa more ta skromnost in grobost zapustiti v njem... Kajti, slej ko prej spoznaš, da iz te skromnosti, grobosti rastejo neprestano same zanimive oblike, ki te zaposlijo do slehernega bistva, ki mu pravijo — doživetje. To je pravzaprav tista vrednost v spominu na to pokrajino, ki si jo prinesel s seboj v dolino, domov in hodi z menoj vsak dan, vsak trenutek... In ob tem sem tudi spoznal, da nehote domačo pokrajino še bolj spoštuješ, še bolj jo vidiš in ob takem lastnem obračunu še bolj spoznavаш, da se ti odkrivajo nove, še neznane podrobnosti, ki si jih bil poprej ali spregledal, ali pa jih zate sploh ni bilo... Odkrivaš podrobnosti v pokrajini — in sebe. Tam gori, pod veliko goro me je presenetilo spoznanje, ki mi je bilo dotlej tuje — spoznal sem bistvo — alpinista. To je človek, od katerega se lahko zelo veliko naučiš. Delal sem namreč v izredno zahtevnih pogojih, ko sem pa videl te fante, kako garajo, je bilo tudi moje delo lažje... Na teh višinah se namreč človek zelo težko koncentrira pa tudi težko odloča. In če si v takih stiskah, teh pa je bilo precej, se te krize tedaj, ko si med alpinisti, zmanjšajo, postanejo skoraj nepomembne... Vidiš njihovo veliko voljo do dela, vidiš v njihovih dejanjih odločno namen — zdaj je treba to storiti, zdaj, ko smo tu, potem ni težko tudi tebi. Delaš in ta moralna opora, ki je, čeprav brez besed prihajala prav od teh fantov, je marsikdaj odtehtala tudi kakšno mojo odločitev in je zdaj skrita v marsikateri črti na mojih skicah, v marsikaterem odtenu v mojih barvah...«

S te poti je prinesel prek 150 del, med katerimi je nekaj akvarelov, nekaj risb. Razstavljal je v Kranju (junij 1979), v Leku in Krki (september in november 1979), v Termiki (februar 1980), Škofji Loki (februar 1980). Trenutno dokončuje nekaj platen. Dvoje od teh je že razstavil na mednarodni razstavi v Slovenjem Gradcu (Pobočje I in Pobočje II, olje), v Beogradu (februar 1980) pa je imel samostojno razstavo, na kateri je razstavil tudi štiri olja (Lhotse, Pobočje I in II, Jutro v Himalaji). Ob izidu knjige o tem velikem uspehu 7. JAHO, ki bo izšla pri Mladinski knjigi, pa bo razstavljati tudi v Ljubljani.

»Kljub temu, da je precej del javnost že videla, je ostalo še veliko nedodelanega. Rekel sem, da bi šel rad tja gor, kjer sem bil, ko so te skice nastajale. Človek, ki toliko doživi, kot smo doživeli mi na tem ledeniku pod tistimi gorami, pusti tam tudi nekaj svojega, zato te morda žene tja, nazaj... Zdaj vem, da se mi je to gorovje ves ta čas šele odkrivalo, odgrinjalo, prav rad pa bi doživel tudi tisto, ko se zagrinja. Vse to se dogaja v dveh velikih letnih obdobjih... Jaz sem videl samo enega. Nenavadno okolje, kjer se na enem mestu najdejo slikar in alpinisti, je ustvarilo tudi, logično, nenavadno vzdušje, nenavadno sožitje, ki ostaja zapisano v skicah. Te pa so zdaj dokument, ki ga je mogoče še obogatiti, dodelati, kajti v meni vse to še živi tako močno, kot je živelo tam gori. Nič ni zbledelo, vse je enako barvno, enako veličastno in z enako silo me preganja, da dodelujem, izpopolnujem te črte, iščem in oblikujem v teh barvah in črtah nove dojme, prenetam že sprejete vtise, skratka — živim še vedno s tistim vzdušjem, ki sem ga bil deležen na ledeniku Khumbu. To pač moram, sicer bi ti šopi skic ostali šopi skic, ostale bi le dokument, nič drugega, jaz pa želim, da vsaj večina izmed njih zaživi v tistem pričevanju, zavoljo katerega so bile ustvarjene.

Kako bi mogla pokrajina z oblikami, ki te pretresajo, z nebom, kot ga ni nikjer na svetu, z jasnino, ki je samo tam, umreti v spominu? Pa vsa ta posedanja gorovja, gubanja ledu, velikanske bele mase, ki ustvarjajo enkratne reliefe, kako bi moglo vse to v tebi molčati? Pravzaprav sem za vse to vedel že prej, vendar je resnica dodala novo dimenzijo, nov občutek minljivosti, groze, osamljenosti, občutek nemoči. Vsa ta narava je taka, da njenega ritma ne dojameš; zdaj povsem miruje, ko se v naslednjem trenutku sprevrže v najgrozljivejši bes.

So pa v tej pokrajini zanimive tudi druge reči. Recimo — človek, nosač, živali...

Za šerpe se mi je na primer zdelo, da teh naporov ne bodo zmogli, tako majhni so in slabotni na videz. Čim višje smo bili, tem bolj se mi je utrjevalo spoznanje, da so to kralji te pokrajine... Njihovi obrazi, poteze na njih, so tako povezani s to pokrajino kot so povezane gube v licih z njihovim smehom. Pa živali. Gledal sem ptice, s kakšno igrivostjo izkoriščajo naravne možnosti. Zdi se, kot da je to igra, pa ni, je to le strašna selekcija, ki ubija za vsako, tudi najmanjšo nerodnost. Zato taka eleganca v njihovih gibih, letenju. Povsem brez napak...

In za konec sem prihranil tole: Še vedno me zaposluje razmišljanje o ljudeh, o njihovem boju z goro. Ta boj so odsevali njihovi obrazi. Čim bolj so se bližali vrhu, tem bolj so bili obrazi podobni temu boju... Na njih sem videl, kdo je zdržal, kdo je klonil. Sprva sem slikal obraze take, vsakdanje, zanimive, a vendarle vsakdanje, pozneje, ko sem na teh obrazih nekega dne zapazil boj, kruto muko, ki so jo prinašali z gore, tedaj sem se posvetil portretom... Portretu Stipeta, Šraufa, Marjana Manfreda... Ti obrazi so bili bogati, polni neznanega življenja, ne trpljenja, ki ga je v gubila v te obraze ta velika gora...«